

BALOGH JOLÁN (1900–1988): ADATOK A MÁTYÁS-KORI MAGYARORSZÁGI CSILLAGÁSZOKRÓL¹

**Digitalizálták a Magyar Tudománytörténeti Intézet munkatársai, Gazda István
vezetésével, közreműködött: Vargha Domokosné**

- Janus Pannonius Raguzában csináltatott magának csillagászati eszközöket. Amikor Johannes Gazulinak megköszönte a neki legutóbb megküldött asztrológiai könyvét, egyúttal arra is kérte, hogy a könyvében említett „armillas Ptolomaei et alia instrumenta” csináltassa meg számára az ő költségére.²

- 1478-ban Mátyás Hans Dorn domonkos-rendi csillagászt küldi Nürnbergbe, hogy Regiomontanus hátrahagyott könyveit vásárolja meg a király könyvtárának. A küldetés eredménytelenül végződött. A könyveket Bernhard Walther csillagász szerezte meg, és a Sebalduskirche-nek hagyományozta.³

- 18. századi lengyel feljegyzések szerint Mátyás kedvelt lengyel csillagásza, Ilkus Márton útján több könyvet ajándékozott a krakkói egyetemnek.⁴

- Johann von Glogau [Glogóv], krakkói csillagász 1467-ben Magyarországon járt, valószínűleg a budai udvarban.⁵

- Johannes Regiomontanus csillagász 1465–1468 és 1469–1471 között a pozsonyi egyetem professzora. Ekkor került kapcsolatba Mátyással, akinek több művét ajánlotta. 1471. március 15-én járt utoljára Esztergomban, azután elhagyta Magyarországot, hogy Nürnbergbe költözzék, ahová 1471. június 2-án érkezett meg.⁶

- Marcin Bylica z Olkusza 1467-től a pozsonyi egyetem professzora, utóbb 1483–1490-ben Budán tanított a domonkos főiskolában, egyben a Boldogasszony templom plébánosa volt. Mátyás 1468-ban magához hívatta táborába, később is gyakran tartózkodott udvarában. 1485-ben, mint szemtanú írta le Mátyás bécsi bevonulását, a király parancsára.⁷

- Hans Tollhopf csillagász 1480 körül Mátyás szolgálatában állott.⁸

---

¹ Összeállítás Balogh Jolán 'A művészet Mátyás király udvarában' c. kötetből (Bp., 1966. Akadémiai Kiadó.)

² Balogh Jolán műve p. 47.

³ Uo. p. 638.

⁴ Uo. p. 644.

⁵ Uo. p. 651.

⁶ Uo. p. 651.

⁷ Uo. p. 651.

⁸ Uo. p. 651.

– A Mátyásnak dedikált művek között szerepel Trapezuntius kommentárja Ptolemaiosz fordításához (1467). Regiomontanus 'Tabula de primo mobili universali et perpetua'⁹ (1468 körül), Mátyásnak szóló ajánlással. Regiomontanus állítólag 'Ephemerides' című munkáját is Mátyásnak ajánlotta. Megjegyzendő azonban, hogy az 'Ephemerides' 1474. évi nürnbergi kiadásában (OSZK) a dedikációnak semmi nyoma. Ilkus 'Judicium de natura et effectibus comete a 1472 Martini plebani budensis ad Mathiam regem datum'.¹⁰ Tollhopf 'Stellarium' – Mátyásnak szóló ajánlással.¹¹

– Zinner Regiomontanusnak Christian Roder matematikushoz írott leveléből (1471. július 4. Nürnberg) arra következtetett, hogy Regiomontanus Mátyás megbízásából ment Nürnbergbe, hogy a bolygókra vonatkozó megfigyeléseit kiegészítse. Ez azonban csak feltevés, illetve következtetés.¹²

---

⁹ 'Összefüggő táblázat az első egyetemes mozgásról'

¹⁰ 'Vélemény a természetről és hatásairól, melyet 1472-ben a budai Márton plébános adott Mátyás királynak'

¹¹ Balogh Jolán műve p. 657.

¹² Uo. p. 731.